

Ուսանողական Ձեռնարկ Հայաստանում Որակի Ապահովման մասին

Բովանդակություն

- Նախաբան 4
- Ներածություն 5
- Ի՞նչ նկատի ունենք ասելով «որակ» բարձրագույն կրթության համատեքստում 6
- Ինչու՞ է ուսանողների ներկայացվածությունը կարևոր 8
- Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում որակի ապահովման չափանիշներն ու ուղենիշները (հաճախ՝ եվրոպական չափանիշներ և ուղենիշներ կամ ԵԶՈւ) 10
- Ո՞րն է ուսանողների դերը որակի ներքին և արտաքին ապահովման գործընթացում ըստ Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում որակի ապահովման չափանիշների ու ուղենիշների (ԵԶՈւ) 13
 - Մաս 1. Որակի ներքին ապահովման չափանիշներ 13
 - Մաս 2. Որակի արտաքին ապահովման չափանիշներ 15
 - Մաս 3. Չափանիշներ որակի ապահովման գործակալությունների համար 17
- Mapping of the Armenian internal quality process (Part 1) to the European Standards and Guidelines PDF 18
- Ո՞րն է որակի ներքին և արտաքին ապահովման և վերանայունների միջև տարբերությունը 40
- Ուսանող-փորձագետների հավաքագրում – Ուսանողների ձայն 43
- Ուսանողների ներկայացվածությունը արտաքին վերանայման գործընթացներում 44
- Ապագան 45
- Գրականության ցանկ 46
- Հավելված 1 47
- Հավելված 2 48
- Հավելված 3 50

IMPRINT

Ուսանողական Ձեռնարկ
Հայաստանում Որակի Ապահովման
մասին

Համաֆինանսավորված է
Եվրոպական հանձնաժողովի կողմից:

Co-funded by the
Tempus Programme
of the European Union

Այս հրապարակումն արտացոլում է միայն հեղինակների կարծիքը, և Եվրոպական հանձնաժողովը պատասխանատվություն չի կրում դրանում պարունակվող տեղեկատվության և դրա օգտագործման համար:

Հեղինակ Դեյվիդ Սքոթթ, Ինստիտուցիոնալ աջակցման և զարգացման պատասխանատու, sparqs

Էլ. հասցե david.scott@sparqs.ac.uk

Աջակիցներ Գոհար Հովհաննիսյան, ՀՈՒԱԱ, Ադամ Գայեկ, ԵՈՒՄ

Վերանայեց Ֆաբիո Նասիմբենին, Ռիոխայի համալսարան

Կազմեց Էմիլի Ջեյ Ֆիշեր

Լուսանկարներ Կազմը և գրաֆիկները Shutterstock.com, կոլաժ էջ 46, 49՝ espaq.eu

Թարգմանեց Մելինե Նահապետյանը

Եվրոպական ուսանողական միություն (ԵՈՒՄ, ESU)
www.esu-online.org

ESPAQ
www.espaq.eu

Նախաբան

Այս ձեռնարկը բացահայտում է, թե ինչ է նշանակում որակ, ներկայացնում է բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի ապահովման և ուժեղացման փորձերի ակնարկ, այնուհետև ուսուսման փորձերում է որակի ներքին և արտաքին գործընթացներն ու կարգավորումները, ինչպես նաև ազգային մարմինների՝ ինչպիսիք են Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամի (ՈԱԱԿ) և Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիայի (ՀՈԲԱԱ) դերը:

Այնուհետև ձեռնարկը օգտակար համատեքստ է տրամադրում հայկական բարձրագույն կրթության ոլորտում ուսանողների ներգրավվածության համար և կարող է օգտագործվել **«Ուսումնական փորձը բարելավելու ուսանողական ուղեցույցի»** հետ համատեղ, որտեղ մանրամասն ներկայացված է որակի ապահովման և ուժեղացման աշխատանքում ներգրավված ուսանողների համար վերապատրաստման օգտակար նյութերի մի լայն շրջանակ:

Ձեռնարկի թիրախային լսարանը հիմնականում ուսանողներն են և ուսանողական ներկայացուցիչները: Այնուամենայնիվ, այն օգտակար կլինի նաև բուհերի աշխատողներին, մասնավորապես նրանց, ովքեր աշխատում են որակի ապահովման և որակի ուժեղացման ոլորտներում:

Այս ձեռնարկը կոչված է համալրելու ԵՄ ֆինանսավորմամբ Տեմպուս ծրագրի կողմից հովանավորված ESPAQ (Բարձրացնելով ուսանողների ներգրավվածությունը որակի ապահովման գործընթացներում Հայաստանի բարձրագույն կրթության մեջ) ծրագրի շրջանակներում իրականացվող լայնամասշտաբ աշխատանքները: ESPAQ ծրագրի վերաբերյալ մանրամասներին կարելի է ծանոթանալ հետևյալ հղմամբ՝ www.espaq.eu

Ծրագիրը կենտրոնացել է Հայաստանի բարձրագույն կրթության ոլորտի հիմնական մարտահրավերներից մեկի վրա, այն է՝ բուհերի ներքին ուսանողական ներգրավվածության մշակույթ զարգացնելու և ուսանողներին որակի ապահովման գործընթացի և ուսումնական և կրթական գործունեության հզորացմանը ներգրավելու գործողությունների շարք հիմնելու վրա: Այն որդեգրել է ուսանողների, նրանց բուհերի և Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգի առկա կարիքներին արձագանքելու համապարփակ մոտեցում հետևյալ միջոցներով.

- Աջակցելով ուսանողների ներգրավվածությունը իրենց ուսումնառության ուժեղացման բոլոր մակարդակներում;
- Աջակցելով հմտության և գործունեության զարգացմանը այն բուհերում և նրանց տեղային ուսանողական ասոցիացիաներում, որոնք խրախուսում են ուսանողների ներգրավվածությունը;
- Աջակցելով ուսանողների ներգրավվածությունը ազգային որոշում կայացնող և համապատասխան այլ մարմիններում (ինչպիսիք են ազգային որակի գործակալություն ՈԱԱԿ-ը և ազգային ուսանողական մարմինը՝ ՀՈԲԱԱ-ն);
- Խրախուսելով Հայաստանում ուսանողական մասնակցության մշակույթի զարգացումը:

Ներածություն

Ուսանողների ներգրավվածությունը որակի ապահովման և որակի ուժեղացման ոլորտում շարունակաբար եղել է Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածաշրջանի բոլոր բուհերի որակի զարգացման գործընթացների հիմնական տարր: Այն նույն կարևորությունն է ունեցել նաև 2005թ. Եվրոպական չափորոշիչների և ուղենիշների մշակման և 2015թ. դրան հետևած վերանայման գործընթացներում:

Առաջին Եվրոպական չափորոշիչների և ուղենիշների հրատարակումից ոչ շատ անց Պիտեր Ուիլյամսը, ով այն ժամանակ Բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի ապահովման եվրոպական ասոցիացիայի (ENQA) նախագահն էր, գրել է.

«Վերջին տարիներին ուսանողների դերը բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի ապահովման հարցում սկսել է ընդունվել որոշ Եվրոպայի տարածքում որպես անհրաժեշտ և ցանկալի: Ուսանողներն ավելի ու ավելի են ներգրավվում իրենց իսկ ուսումնական գործընթացի բարելավմանն ու ուժեղացմանը: Անկախ նրանից, թե ուսանողներն իրենց անցած առարկաների գնահատում կանեն, թե կնպաստեն իրենց առարկաների ուսումնառության և դասավանդման զարգացմանը, թե կմասնակցեն համալսարանի որոշումների կայացման գործընթացներին կամ տարատեսակ ձևերով կներկայացնեն իրենց տեսակետները ուսանողական միության կամ այլ ներկայացուցչական մարմնի միջոցով՝ ուսանողների ձայնն այսօր բարձր է և հստակ լսելի, և նույնիսկ ավելի հաճախ՝ նրանց կարծիքները լուրջ են ընկալվում»: Ուսանողների մասնակցությունը որակի ապահովման գործակալությունների գործընթացներում: ENQA համաժողովի զեկույց 4, 2006թ.:

2005թ.-ից ի վեր Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածաշրջանի շատ երկրներ ներկայացրել են մի շարք գործողությունների ուղեցույցներ և որակի կանոնակարգեր՝ ապահովելու բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի պահպանումն ու ուժեղացումը և այդ գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ներդրումը:

Հարկ է նշել, որ Հայաստանի բարձրագույն կրթության ոլորտի որակի գործընթացներում ուսանողների մասնակցության մարտահրավերը նշվել էր դեռ 2010թ. մի փաստաթղթում, որը լույս էր տեսել ԵՄ Կրթության, առողջ-վիզուալ և մշակույթի գործադիր գործակալության (EACEA) հովանու ներքո: «Բարձրագույն կրթությունը Հայաստանում» փաստաթուղթը (EACEA, 2010թ.) նշում է, որ մի շարք զարգացման ոլորտներին համատեղ առկա է.

- Բուհերի կառավարման հարցում ուսանողների եզրային մասնակցությունը;
- Ակադեմիական անձնակազմի կողմից որակի ուժեղացմանն ուղղված հետաքրքրվածության պակասը և ավանդական տրամադրվածությունը «վերներից» հրահանգներ ստանալու;
- Կրթական ոլորտում ուսանողների կողմից իրենց իսկ դերը հասկանալու պակասը, ինչպես նաև անկախ ուսանողական մարմինների բացակայությունը:

Ի՞նչ նկատի ունենք ասելով «որակ» բարձրագույն կրթության համատեքստում

Գոյություն չունի որևէ պարզ բացատրություն, թե ինչ է նշանակում «որակ» բարձրագույն կրթության կամ ցանկացած այլ համատեքստում: Շատ նյութեր կան գրված, թե ինչպես կարելի է որակ ապահովել արտադրական գործընթացներում և ծառայությունների ոլորտում, բայց շատ ավելի քիչ, թե ինչ նկատի ունենք «որակ» բառն ասելիս:

Բարձրագույն կրթության ոլորտում որակին վերաբերող գրեթե բոլոր նյութերում նշվում է, որ որակը «ճկուն» հասկացություն է: Որակը «բազմաշերտ է, բազմակողմանի և դինամիկ» (Վլաշեանու և այլոք, 2004թ., 46) և «վատ ձևակերպված ու անորոշ հասկացություն» (Ստենսակեր, 2007թ., 100): Մինչև 1980-ական թվականները բուհերի մեծամասնության համար որակը շատ ավելի քիչ միջամտող էր, երբ կառավարությունները սահմանափակում էին իրենց՝ պլանավորելով բարձրագույն կրթության ոլորտի ընդհանուր դրույթները՝ միայն որոշակի ազդեցություն ունենալով ընդունելության որակավորումների և աշխատակազմի լայն դերի վրա (Նիվ և Վան Վուխտ, 1998թ.): Այնուամենայնիվ, հիմնականում ենթադրվում էր, որ բուհերը գիտեն, թե ինչ և ինչպես պիտի անեն (Թրոու, 1996թ.): Սակայն 1980-ական թվականներին տեղի ունեցավ մոտեցումների փոփոխություն, երբ ուշադրությունը կենտրոնացավ կառավարությունների վրա, որոնք սկսեցին վերահսկել հաստատությունները՝ պահանջելով վերջիններին զեկուցել իրենց կատարած աշխատանքի, այդ թվում՝ աշխատանքի որակի վերաբերյալ:

Հարվին և Գրինը (1993թ.) ենթադրեցին, որ որակը հարաբերական է երկու տեսանկյունից: Նախ, որակը սուբյեկտիվ է և անձի կարծիքից է կախված: Տարբեր շահառուներ բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի բնության մասին տարակարծիք կլինեն (և լինում են): Դասավանդող կազմը կարող է կենտրոնանալ դասընթացի բովանդակության և անձնակազմի հետազոտական պրոֆիլի վրա, կառավարությունները կարող են ուշադրություն դարձնել ուսանողների ակադեմիական հաջողությունների և հետևաբար ծախսարդյունավետության վրա, մինչդեռ ուսանողները, ամենայն հավանականությամբ, կփաստեն, որ ամենից կարևոր է ամբողջական կրթական ընթացքը: Հարվին և Նայթը (1996թ.) գտան, որ ուսանողներն ու աշխատակազմը կարևորում են ուսանողական փորձի որակը, գործատուները հետաքրքրված են շրջանավարտների աշխատունակությամբ, իսկ կառավարությունները կենտրոնանում են որակի վրա որպես վերահսկման միջոցի: Այնուհետև, որակը հարաբերական է ըստ կոնկրետ անձի չափանիշների:

Այլ կերպ ասած, շատ պրակտիկ տեսանկյունից, որակն իմաստ ունի, երբ համապատասխանում է սահմանված չափանիշներին:

Համադրելով այս երկու տարրը՝ հեղինակներն առաջարկում են որակի հետևյալ հինգ գաղափարը (Հարվին և Գրին, 1993թ.; Հարվին, 2007թ.).

- Որակը որպես **բացառիկ**՝ որակը տարբերակվող է, այն ձեռք է բերվում, երբ կատարյալ չափորոշիչները գերազանցվում են;
- Որակը որպես **կատարելություն/հետևողականություն**՝ որակը կենտրոնացած է գործընթացի վրա՝ համապատասխանելով հստակ նկարագրված առանձնահատկություններին առաջին իսկ անգամից;
- Որակը որպես **համապատասխանություն նպատակին**՝ որակը գնահատվում է խնդիրների կամ նպատակների հետ համեմատության մեջ՝ ուշադրություն դարձնելով արդյունավետության վրա;
- Որակը որպես **արդյունք ծախսերի դիմաց**՝ որակը կենտրոնացած է արդյունավետության և հաշվետվողականության վրա;
- Որակը որպես **վերափոխում**՝ կենտրոնացում փոփոխությունների և հզորացման վրա, սակայն բարդ է չափել նախորոշված չափորոշիչների համեմատությամբ:

Այս հինգ մոտեցումը շատ հաճախ են կիրառվել պարզաբանելու որակի ապահովման տարբեր հիմնավորումները: Օրինակ, եթե որևէ կառավարություն կարևորում է հաշվետվողականությունը, ապա մեծ է հավանականությունը, որ որակի ապահովումը կկենտրոնանա նպատակին համապատասխանության և գումարի դիմաց ստացված արդյունքի վրա: Արդյո՞ք հաջողվել է հասնել նպատակներին, և արդյո՞ք ռեսուրսներն արդյունավետ են օգտագործվել: Եթե ուշադրությունը կենտրոնացած է բարելավման վրա, ապա ամենայն հավանականությամբ այն կդիտվի որպես բացառիկ կամ վերափոխվող: Որակը, որպես կատարելության և հետևողականության մեկ այլ հասկացություն, հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ չափանիշներն ու չափորոշիչները իմաստալից են և ունակ են լինելու օբյեկտիվորեն գնահատված այդ չափորոշիչների հետ համեմատելու դեպքում:

Ինչու՞ է ուսանողների ներկայացվածությունը կարևոր

Մեծ Բրիտանիայի բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի ապահովման ազգային գործակալության կանոնակարգում գրված է. «Համատարած ընդունված է, որ ուսանողների տեսակետները՝ անհատական կամ կոլեկտիվ, պետք է տեղեկացնեն որակի ապահովման համակարգերը՝ ուսանողական կրթական փորձը ներկայիս և ապագա հոսքերի համար բարելավելու նպատակով: Ուսանողների ներգրավվածությունը որակի մեջ կարող է դրական ազդեցություն ունենալ ուսանողների կրթական փորձի ցանկացած տեսանկյան մատուցման և զարգացման վրա, անկախ նրանից, թե ում կողմից է այն իրականացվում՝ բարձրագույն կրթություն տրամադրողի, դասախոսական կազմի, որևէ բաժնի, թե աշխատակազմի որևէ անդամի կողմից:

Կրթական ճամփորդության ասպեկտները, որտեղ ուսանողները կարող են օգնություն տրամադրել, ներառում են հետևյալ կետերը.

- Դիմելու գործընթաց և ընդունելություն
- Ներածական մաս և անցում դեպի բարձրագույն կրթություն
- Ծրագրի և ուսումնական պլանի կազմում, տրամադրում և կազմակերպում
- Ուսումնական պլանի բովանդակություն
- Դասավանդման գործընթաց
- Ուսումնական հնարավորություններ
- Ուսումնական ռեսուրսներ
- Աջակցություն ուսանողներին և ուղղորդում
- Գնահատում

«Բոլոր ուսանողները պիտի հնարավորություն ունենան մասնակցելու որակի ուժեղացման և ապահովման գործընթացներին՝ այն ձևով և մակարդակով, որը համապատասխանում է իրենց: Մոտեցումներ մշակելիս կարևոր է, որ բարձրագույն կրթություն տրամադրողները ստեղծեն այնպիսի մշակույթ և միջավայր, որտեղ ուսանողները խրախուսված կլինեն օգտվելու իրենց արվող առաջարկից»: Որակի ապահովման գործակալություն, Որակի կանոնակարգի գլուխ 5, 2012թ.:

Այս մտածելակերպն ու մոտեցումը նույնապես կրկնօրինակվում են Եվրոպայի տարածքում և տարածքից դուրս գործող որակի ապահովման մարմինների կողմից և համապատասխանեցված են Եվրոպական չափանիշներին և ուղենիշներին, 2005թ. և 2015թ.:

Բոլոր ուսանողները պիտի հնարավորություն ունենան մասնակցելու որակի ուժեղացման և ապահովման գործընթացներին: ”

Համալսարանի ներսում՝ օպերատիվ մակարդակում, ուսանողների ներգրավվածությունը կարևոր է, քանի որ այն.

- Տրամադրում է հարթակ, ուր ուսանողները կարող են ներդրում ունենալ իրենց կրթության մեջ;
- Խրախուսում է ուսանողներին իրենց կրթության վերաբերյալ սեփականության զգացում ունենալ;
- Օգնում է երաշխավորել, որ ուսանողների կարծիքները հաշվի են առնված բուհում կայացված բոլոր որոշումներում;
- Նպաստում է ուսանողների կարծիքները պարբերաբար հավաքելուն՝ վստահ լինելու, որ ուսանողները գոհ են իրենց կրթությունից;
- Հնարավորություն է տալիս ուսանողներին քննադատորեն մեկնաբանելու իրենց ուսումնական և դասավանդման փորձը;
- Խրախուսում է համալսարանական համագործակցության գաղափարը տարբեր շահառուների կողմից (համալսարան, ակադեմիական անձնակազմ, ուսանողներ, ուսանողական ներկայացուցիչներ և ուսանողական խորհուրդ);
- Խրախուսում է շփում և հզորացում է կառուցողական բանավեճը տարբեր շահառուների միջև ուսման և դասավանդման վերաբերյալ;
- Գործում է որպես հաղորդակցության կարևոր ալիք աշխատակազմից դեպի ուսանողներ և հակառակը:

Այս գաղափարներին ավելի մանրամասն անդրադարձ կկատարվի, երբ մենք կուսումնասիրենք այն տարատեսակ միջոցները, որոնց շնորհիվ ուսանողները կարող են կարևոր դերակատարություն ունենալ բուհում կրթության և ուսումնասիրության որակի ապահովման գործընթացում իրականացվող ներքին և արտաքին վերանայման ժամանակ:

Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում որակի ապահովման չափանիշներն ու ուղենիշները

(հաճախ՝ եվրոպական չափանիշներ և ուղենիշներ կամ ԵՉՈւ)

Հայաստանում որակի ապահովման և ուժեղացման աշխատանքի մեծ մասի համար ուղեցույց է լինելու հայկական որակի ապահովման գործընթացների և համակարգերի համապատասխանեցումը Եվրոպական չափանիշներում և ուղենիշներում (ԵՉՈւ) նշված մոտեցումներին, որոնք համաձայնեցված են Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի (ԵԲԿՏ) բոլոր հաստատությունների կողմից: Ուսանողներին կարևոր է հասկանալ Եվրոպական չափանիշների և ուղենիշների բովանդակությունը:

Ուղենիշներն առաջին անգամ տպագրվել են 2005թ. և վերանայվել 2015թ.-ին: Դրանք համաձայնեցվել են 2015թ. մայիսին Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի (ԵԲԿՏ)՝ բարձրագույն կրթության ոլորտի համար պատասխանատու նախարարների կողմից: Նրանք կազմված են նպաստելու ուսումնական և դասավանդման գործընթացներում որակի ապահովման ընդհանուր ընկալմանը ԵԲԿՏ-ում և բոլոր հաստատություններում, ներառյալ ուսանողների և աշխատակազմի և արտաքին շահառուների, այդ թվում գործատուների կամ հաստատության ցանկացած արտաքին գործընկերների շրջանում:

Նրանք խաղացել են և կշարունակեն կարևոր դեր խաղալ ողջ ԵԲԿՏ-ում ազգային և ինստիտուցիոնալ որակի ապահովման համակարգերի զարգացման գործում և նպաստել միջազգային համագործակցությանը: Ներգրավվածությունը որակի ապահովման, մասնավորապես արտաքին գործընթացների մեջ հնարավորություն է տալիս եվրոպական բարձրագույն կրթական համակարգերին ցուցադրել որակ և ավելացնել թափանցիկությունը՝ օգնելով կառուցել փոխադարձ վստահություն և իրենց որակավորումների և ծրագրերի ավելի լավ ճանաչում:

ԵՉՈւ բարձրագույն կրթության ոլորտում որակի ներքին և արտաքին ապահովման չափանիշների և ուղենիշների մի հավաքածու է: Դրանք որակի չափանիշներ չեն, և չեն բացատրում, թե ինչպես են աշխատում որակի ապահովման գործընթացները որևէ կոնկրետ երկրում, սակայն դրանք ուղղություն են տալիս՝ ծածկելով այն ոլորտները, որոնք կարևոր են համարվում բարձրագույն կրթությունում բարեհաջող որակ մատուցելու և ուսումնական միջավայրների համար:

Նրանք հիմնված են ողջ ԵԲԿՏ-ում համաձայնեցված որակի ապահովման հետևյալ չորս սկզբունքների վրա.

- Բուհերն ունեն առաջնահերթ պատասխանատվություն իրենց կողմից տրամադրվող որակի և վերջինիս ապահովման համար;
- Որակի ապահովումն արձագանքում է բարձրագույն կրթական համակարգերի, հաստատությունների, ծրագրերի և **ուսանողների** բազմազանությանը;
- Որակի ապահովումը նպաստում է որակի մշակույթի զարգացմանը;
- Որակի ապահովումը հաշվի է առնում **ուսանողների**, ինչպես նաև բոլոր մյուս շահառուների և հասարակության կարիքներն ու ակնկալիքները:

Ինչպես տեսնում եք, ուսանողների կարիքներն ու ակնկալիքները ԵՉՈւ-ի կարևորագույն տարր են:

Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում որակի ապահովման չափանիշներն ու ուղենիշները (ԵՉՈւ) նյութի ամբողջական տեքստը կարելի է գտնել համացանցում հետևյալ հղմամբ http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.

Որակի ապահովման չափանիշները բաժանված են երեք մասի.

Մաս 1: Որակի ներքին ապահովում - որակի ներքին ապահովումը կարևոր է այն տեսանկյունից, թե ինչ գործընթացներ է ձեռնարկում համալսարանը երաշխավորելու, որ հաստատությունը և իր ծրագրերը համապատասխանում են ընդունված չափանիշներին:

Մաս 2: Որակի արտաքին ապահովում մասին գործընթացն է, ըստ որի համալսարանի հետ կապ չունեցող մարդկանց մի խումբ ուսումնասիրում է հաստատությունը կամ ծրագրերը և բավարարված է լինում, որ որակի ապահովման ներքին գործընթացները (Մաս 1) գործում են և որ հաստատությունը/ծրագիրը համապատասխանում է ընդունելի չափանիշներին:

Մաս 3: Որակի ապահովման գործակալությունները սովորաբար ազգային գործակալություններ են, որոնք պատասխանատու են երաշխավորելու, որ որակի ապահովման գործընթացներն առկա են և արդյունավետ են:

Այնուամենայնիվ, հարկ է հիշել, որ այս երեք մասերը փոխկապակցված են և միասին կազմում են եվրոպական որակի ապահովման շրջանակների հիմքը: Որակի արտաքին ապահովումը Մաս 2-ում ընդունում է Մաս 1-ի որակի ներքին ապահովման չափանիշները՝ այդքանով իսկ ապահովելով, որ հաստատության կողմից նախաձեռնած ներքին աշխատանքը ուղղակիորեն համապատասխանում է որակի արտաքին ապահովման ցանկացած գործընթացին, որին իրենք մասնակից են: Նմանապես, Մաս 3-ը հղում է կատարում Մաս 2-ին, և հետևաբար, բոլոր 3 մասերը լրացնում են մեկը մյուսին:

Ո՞րն է ուսանողների դերը որակի ներքին և արտաքին ապահովման գործընթացում ըստ Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում որակի ապահովման չափանիշների ու ուղենիշների (ԵԶՈւ)

Մտորև ներկայացվում են որակի ապահովման գործընթացներում ուսանողների դերի հստակ օրինակներ: Սակայն ոչ բոլոր չափանիշներն են ընդգրկված այստեղ: Նշված են միայն ուսանողների ներգրավվածության ամենաուղղակի համապատասխանությունն ունեցող չափանիշները:

Մաս 1: Որակի ներքին ապահովման չափանիշներ

1.1 Որակի ապահովման քաղաքականություն

«Հաստատությունները պետք է ունենան որակի ապահովման քաղաքականություն, որը հանրային է և կազմում է իրենց ռազմավարական կառավարման մի մասը: Ներքին շահառուները պետք է զարգացնեն և իրագործեն այս քաղաքականությունը համապատասխան համակարգերի և գործընթացների միջոցով՝ ներգրավելով արտաքին շահառուներին»:

Վերոնշյալ ներքին շահառուները, բնականաբար, ներառում են ուսանողներին:

1.2 Ծրագրերի ձևավորում և հաստատում

«Հաստատությունները պետք է ունենան իրենց ծրագրերի ձևավորման և հաստատման գործընթացներ: Ծրագրերը պետք է այնպես ձևավորված լինեն, որ համապատասխանեն իրենց առջև դրված խնդիրներին՝ ներառյալ ենթադրվող ուսումնական արդյունքները: Ծրագրի արդյունքում ստացվող որակավորումը պետք է հստակ ձևակերպված և հաղորդված լինի և պիտի համապատասխանի բարձրագույն կրթության ազգային որակավորումների համակարգի ճիշտ մակարդակին և, հետևաբար, Եվրոպական բարձրագույն կրթության ոլորտի որակավորումների շրջանակին»:

Ուսանողները պետք է նպաստեն ծրագրերի ձևավորմանն ու ուժեղացմանը:

1.3 Ուսանողականությունն ուսուցում, դասավանդում և գնահատում

«Հաստատությունները պետք է ապահովեն ծրագրերի մատուցումն այնպես, որ խրախուսվի ուսանողների ակտիվ դերը ուսուցման գործընթացի ստեղծման ընթացքում և որ ուսանողների կողմից գնահատումը արտացոլի այս մոտեցումը»:

Ակնհայտ է, որ ուսանողներն այս հարցում շահ ունեն և, հետևաբար, նաև դերակատարություն:

1.6 Ուսուցման և ուսանողական աջակցություն

«Հաստատությունները պետք է համապատասխան ֆինանսավորում ունենան ուսուցման և դասավանդման գործունեության համար, ինչպես նաև պետք է ապահովեն համարժեք և անմիջապես հասանելի ուսուցման և ուսանողներին աջակցության տրամադրումը»:

Ուսանողները պետք է ներդրում ունենան այնպիսի ծառայությունների հարցում, ինչպիսիք են գրադարանը, համակարգչային սրահները և այլ օժանդակ ծառայությունները:

1.7 Տեղեկատվության կառավարում

«Հաստատությունները պետք է ապահովեն համապատասխան տեղեկատվության հավաքագրումը, վերլուծությունը և օգտագործումը իրենց ծրագրերի և այլ գործունեության արդյունավետ կառավարման համար»:

Բավարարվածության տվյալների վերաբերյալ հետադարձ կապ տրամադրելը ուսանողական դերի անբաժանելի մասն է, թեև այդ տվյալների վերլուծության ժամանակ և հետագա գործողություններ պլանավորելիս ևս պետք է նկատի ունենալ ուսանողի դերը:

1.8 Հանրային տեղեկատվություն

Հաստատությունները պետք է հստակ, ճշգրիտ, օբյեկտիվ, թարմացված և հեշտորեն հասանելի տեղեկատվություն հրապարակեն իրենց գործունեության մասին, ներառյալ ծրագրերը:

Հաստատության կատարողականի և ծրագրերի մասին տեղեկատվությունը պետք է հասանելի լինի ուսանողներին:

1.9 Մշտադիտարկում և ծրագրերի պարբերական վերանայում

«Հաստատությունները պետք է մշտադիտարկում և ծրագրերի պարբերական վերանայում իրականացնեն՝ վստահ լինելու, որ իրենք հասնում են իրենց առաջ դրված նպատակներին և արձագանքում են ուսանողների և հասարակության կարիքներին: Այս ուսուցման հարցումները պետք է բերեն ծրագրի շարունակական բարելավման: Ցանկացած գործողություն, որ կատարվում է կամ նախատեսվում է, պետք է հաղորդվի բոլոր շահագրգիռ կողմերին»:

Այսպիսով, ուսանողները պետք է լինեն ծրագրի վերանայման հիմքում, քանի որ իրենց իսկ շահերից է բխում լիարժեքորեն տեղեկացված լինելը:

Բնարկե, ուսանողները նաև կարևոր դեր ունեն այդ ծրագրերի վերանայման ու վերլուծության գործընթացում՝ հետևաբար, մասնակցելով այդ շարունակական բարելավմանը ևս:

Մաս 2. Որակի արտաքին ապահովման չափանիշներ

2.2 Ձևավորված մեթոդաբանության համապատասխանությունը

նպատակին

«Որակի արտաքին ապահովումը պետք է ձևակերպված և ձևավորված լինի այնպես, որ համապատասխանի իր առջև դրված խնդիրներին և նպատակներին՝ հաշվի առնելով համապատասխան կարգավորումները: Շահառուները պետք է ներգրավված լինեն վերջիններիս ձևավորմանն ու շարունակական բարելավմանը»:

Ուսանողներն ունեն հստակ դեր որակի արտաքին ապահովման և բարելավման գործընթացում, այսինքն, որակի արտաքին ապահովման մեթոդները սահմանող ազգային մարմնի, օրինակ՝ ՈԱՄԿ-ի կազմում պետք է լինի ակտիվ և տեղեկացված ազգային ներկայացվածություն:

2.3 Իրագործման գործընթացներ

Արտաքին որակի ապահովման գործընթացները պետք է լինեն հուսալի, օգտակար, նախանշված, հետևողականորեն իրագործված և հրապարակված:

Դրանք ներառում են.

- Ինքնագնահատում կամ դրան համարժեք որևէ գործողություն;
- Արտաքին գնահատում, որը պիտի ներառի այց հաստատություն;
- Արտաքին գնահատման զեկույց;
- Հետևողական հետամուտ քայլեր:

Ուսանողները պետք է ներառված լինեն հաստատության կողմից նախաձեռնվող հետզեկույցային ցանկացած գործողության մեջ:

2.4 Վերանայման հասակակից փորձագետներ

«Որակի արտաքին ապահովումը պետք է իրականացվի արտաքին փորձագետների կողմից, որոնք ներառում են ուսանող անդամներ»:

Սա ցույց է տալիս ոչ միայն այն, որ ուսանողներն ունեն կարևոր դերակատարում վերանայման գործընթացում, այլև որ նրանք հիմքում դիտարկվում են որպես փորձագետներ: Արտաքին փորձագետների խմբերին հարկ է տրամադրել վերապատրաստման դասընթացներ:

2.6 Զեկուցում

«Փորձագետների գրված զեկույցները պետք է ամբողջությամբ հրապարակվեն, լինեն պարզ և հասանելի ակադեմիական համայնքին, արտաքին գործընկերներին և այլ հետաքրքրված անհատներին: Եթե գործակալությունը զեկույցի հիման վրա ֆորմալ որոշում է կայացնում, ապա այն պիտի հրապարակվի զեկույցի հետ միասին»:

Եթե այդ փորձագետների կազմում կան ուսանողներ, ապա նրանք պիտի հիմնական դեր ստանձնեն ամբողջական զեկույցները գրելու և հրատարակելու գործում:

Մաս 3. Չափանիշներ որակի ապահովման գործակալությունների համար

3.1 Որակի ապահովման գործողություններ, քաղաքականություն

և գործընթացներ

«Գործակալությունները պետք է պարբերաբար ձեռնարկեն որակի արտաքին ապահովման գործողություններ ըստ ԵԶՈւ Մաս 2-ի: Նրանք պետք է ունենան պարզ և հստակ խնդիրներ, որոնք իրենց հանրային հրապարակված առաքելության մասն են կազմում: Սա պիտի լինի գործակալության ամենօրյա գործունեության անբաժանելի մասը: Գործակալությունները պետք է ապահովեն շահառուների մասնակցությունը իրանց կառավարման և աշխատանքի մեջ»: *Քանի որ ուսանողները կարևորագույն շահառուներ են, նրանք պետք է լինեն թե՛ աշխատանքի, թե՛ կառավարման, և թե՛ անհատական վերանայումների մի մասը:*

3.4 Թեմատիկ վերլուծություն

«Գործակալությունները պետք է պարբերաբար հրապարակեն զեկույցներ, որոնք նկարագրում և վերլուծում են իրենց որակի արտաքին գնահատման գործունեության արդյունքները»:

Եթե ուսանողները գործակալությունների աշխատանքի և կառավարման մաս են կազմում, ապա ենթադրվում է, որ նրանք պիտի ներառված լինեն նաև այս թեմատիկ զեկույցների վերլուծության գործընթացին:

3.6 Որակի ներքին ապահովում և մասնագիտական վարք

«Գործակալությունները պետք է իրականացնեն որակի ներքին ապահովման գործընթացներ, որոնք վերաբերում են իրենց գործունեության որակի և ազնվության սահմանմանը, ապահովմանը և ուժեղացմանը»:

Կրկին, եթե ուսանողները գործակալությունների աշխատանքի մի մաս են, ապա նրանք պետք է ներգրավված լինեն գործակալությունների արդյունավետության գնահատման աշխատանքներում:

ՈԱԱԿ-ը, (Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոնի հիմնադրամը), որը Հայաստանի որակի ապահովման գործակալությունն է, պատրաստել է մի շատ օգտակար փաստաթուղթ, որը ներկայացնում է Հայաստանի որակի ներքին գործընթացի իրենց քարտեզագրումը (Մաս 1) Եվրոպական չափանիշների և ուղենիշների նկատմամբ: Այն արտացոլում է ԵԶՈւ բաժնում նշված որոշ դրույթներ և կարելի է ներբեռնել հետևյալ հղմամբ.

Pages 18-39: <http://www.anqa.am/en/accreditation/accreditation-process-and-documents/mapping-of-the-ra-institutional-and-programme-accreditation-criteria-and-standards-towards-part-1-of-esgs-2015/>

PART 1: Standards and guidelines for internal quality assurance

1.1 Policy for quality assurance

Institutions should have a policy for quality assurance that is made public and forms part of their strategic management. Internal stakeholders should develop and implement this policy through appropriate structures and processes, while involving external stakeholders.

Guidelines:

Policies and processes are the main pillars of a coherent institutional quality assurance system that forms a cycle for continuous improvement and contributes to the accountability of the institution. It supports the development of quality culture in which all internal stakeholders assume responsibility for quality and engage in quality assurance at all levels of the institution. In order to facilitate this, the policy has a formal status and is publicly available.

Quality assurance policies are most effective when they reflect the relationship between research and learning & teaching and take account of both the national context in which the institution operates, the institutional context and its strategic approach. Such a policy supports

- the organisation of the quality assurance system;
- departments, schools, faculties and other organisational units as well as those of institutional leadership, individual staff members and students to take on their responsibilities in quality assurance;
- academic integrity and freedom and is vigilant against academic fraud;
- guarding against intolerance of any kind or discrimination against the students or staff;
- the involvement of external stakeholders in quality assurance.

The policy translates into practice through a variety of internal quality assurance processes that allow participation across the institution. How the policy is implemented, monitored and revised is the institution's decision.

How ANQA criteria address the ESG Part 1

Institutional accreditation standards

- **MISSION AND PURPOSE.** The Tertiary Level Institutions' (TLIs) policy and practices are in accordance with its mission, which is in accordance with the Armenian National Qualifications Framework.
 - ▶ The TLI has a clear, well-articulated mission that represents the institution's purposes and goals as well as is in accordance with the ANQF. (1.1)
 - ▶ The TLI's mission, goals and objectives reflect the needs of the internal and external stakeholders. (1.2)
 - ▶ The institution has approved mechanisms and procedures to evaluate the achievement of its mission and purpose and to further improve them. (1.3)
- **GOVERNANCE AND ADMINISTRATION.** The TLIs' system of governance, administrative structures and their practices are effective and intend to the accomplishment of its mission and purposes by keeping the governance code of ethics.
 - ▶ The TLI's system of governance ensures regulated decision-making process in accordance with defined code of ethics and has efficient provision of human, material and financial resources to accomplish its educational and other purposes. (2.1)
 - ▶ The TLI's system of governance provides students and teachers opportunity to participate in decision-making processes directed to them. (2.2)
 - ▶ The TLI develops and implements short, mid, and long term planning consistent with its mission and purposes and has clear monitoring and implementation mechanisms. (2.3)
 - ▶ The management of the policies and the processes draws on the quality management principle (plan-do-check-act). (2.5)
- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.
 - ▶ The TLI has evaluation and quality assurance mechanisms of student educational, advisory and other services. (4.8)
- **FACULTY AND STAFF.** The TLI has a highly qualified teaching and supporting staff to accomplish the institution's mission and to implement the goals set for academic programmes.
 - ▶ There is necessary technical and administrative staff to achieve the strategic goals. (5.7)

- **INTERNAL QUALITY ASSURANCE.** The TLI has an internal quality assurance system for promoting establishment of a quality culture and continuous improvement of all the processes of TLI.
 - ▶ The TLI has internal quality assurance policies and procedures. (10.1)
 - ▶ The TLI allocates sufficient time, material, human and financial resources to manage internal quality assurance processes. (10.2)
 - ▶ The internal and external stakeholders are involved in quality assurance processes. (10.3)
 - ▶ The internal quality assurance system is periodically reviewed. (10.4)

Programme accreditation standards

- **QUALITY ASSURANCE.** The programme has internal quality assurance system that promotes its maintenance and continuous improvement.
 - ▶ The quality assurance is designed and operated to follow the societal needs and students' requirements, as well as to evaluate its activities. (7.1)
 - ▶ There are well-established policies and procedures for programme internal quality assurance. (7.2)
 - ▶ The internal and external stakeholders of the programme are involved in the quality assurance processes. (7.4)

1.2 Design and approval of programmes

Institutions should have processes for the design and approval of their programmes. The programmes should be designed so that they meet the objectives set for them, including the intended learning outcomes. The qualification resulting from a programme should be clearly specified and communicated, and refer to the correct level of the national qualifications framework for higher education and, consequently, to the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

Guidelines:

Study programmes are at the core of the higher education institutions' teaching mission. They provide students with both academic knowledge and skills including those that are transferable, which may influence their personal development and may be applied in their future careers.

Programmes

- are designed with overall programme objectives that are in line with the institutional strategy and have explicit intended learning outcomes;

Institutional accreditation standards

- **ACADEMIC PROGRAMMES.** The programmes are in concord with the institution's mission, form part of institutional planning and promote mobility and internationalization.
 - ▶ The academic programs are thoroughly formulated according to the intended learning outcomes, which correspond to an academic qualification and are in line with the institution's mission and the state academic standards. (3.1)
 - ▶ The TLI has a policy that ensures alignment between teaching and learning approaches and the intended learning outcomes of academic programs promoting student-centered learning. (3.2)
 - ▶ The TLI has policy on students' assessment according to the learning outcomes and ensures academic integrity. (3.3)
 - ▶ The academic programmes of the TLI are contextually coherent with other relevant programmes and promote internationalization and mobility of students and staff. (3.4)

- are designed by involving students and other stakeholders in the work;
 - benefit from external expertise and reference points;
 - reflect the four purposes of higher education of the Council of Europe (cf. Scope and Concepts);
 - are designed so that they enable smooth student progression;
 - define the expected student workload, e.g. in ECTS;
 - include well-structured placement opportunities where appropriate;
- are subject to a formal institutional approval process.

1.3 Student-centred learning, teaching and assessment

Institutions should ensure that the programmes are delivered in a way that encourages students to take an active role in creating the learning process, and that the assessment of students reflects this approach.

Programme accreditation standards

- **ACADEMIC PROGRAMME DESIGN AND APPROVAL.** The academic programme is in concord with the Armenian National Qualifications Framework (ANQF), national qualifications descriptors, and state academic standards as well as is in line with the institution's mission.
 - ▶ The goals and objectives of the academic programme are in line with the institution's mission and purpose. (1.1)
 - ▶ The academic programme forms part of institutional planning and resource allocation. (1.2)
 - ▶ The academic programme is thoroughly formulated, according to intended learning outcomes. (1.3)
 - ▶ The academic programme is in line with the ANQF, national qualifications descriptors, and state academic standards. (1.4)
- **TEACHING AND LEARNING PRACTICES.** The teaching and learning practices used within the academic programme ensure the achievement of intended learning outcomes.
 - ▶ The academic programme clearly defines the teaching and learning approaches necessary to achieve the intended learning outcomes. (3.1)
 - ▶ The academic programme ensures the implementation of progressive approaches accepted at international level. (3.2)
- **RESEARCH AND DEVELOPMENT.** The programme ensures links between learning and research and creative activities.
 - ▶ The programme has a long-term strategy and medium and short-term programs that address its research interests and ambitions. (5.1)
 - ▶ The programme promotes development and innovation through sound policies and procedures. (5.2)
 - ▶ The programme emphasizes internationalization of the research activities. (5.3)
 - ▶ The programme has well established mechanisms for linking and improving research and creative activities with education process. (5.4)

Institutional accreditation standards

- **ACADEMIC PROGRAMMES.** The programmes are in concord with the institution's mission, form part of institutional planning and promote mobility and internationalization.
 - ▶ The TLI has a policy that ensures alignment between teaching and learning approaches and the intended learning outcomes of academic programs promoting student-centered learning. (3.2)

Guidelines:

Student-centred learning and teaching plays an important role in stimulating students' motivation, self-reflection and engagement in the learning process. This means careful consideration of the design and delivery of study programmes and the assessment of outcomes.

The implementation of student-centred learning and teaching

- respects and attends to the diversity of students and their needs, enabling flexible learning paths;
- considers and uses different modes of delivery, where appropriate;
- flexibly uses a variety of pedagogical methods;
- regularly evaluates and adjusts the modes of delivery and pedagogical methods;
- encourages a sense of autonomy in the learner, while ensuring adequate guidance and support from the teacher;
- promotes mutual respect within the learner-teacher relationship;
- has appropriate procedures for dealing with students' complaints.

Considering the importance of assessment for the students' progression and their future careers, quality assurance processes for assessment take into account the following:

- Assessors are familiar with existing testing and examination methods and receive support in developing their own skills in this field;
- The criteria for and method of assessment as well as criteria for marking are published in advance;
- The assessment allows students to demonstrate the extent to which the intended learning outcomes have been achieved. Students are given feedback, which, if necessary, is linked to advice on the learning process;
- Where possible, assessment is carried out by more than one examiner;
- The regulations for assessment take into account mitigating circumstances;
- Assessment is consistent, fairly applied to all students and carried out in accordance with the stated procedures;

A formal procedure for student appeals is in place.

- ▶ The TLI has policy on students' assessment according to the learning outcomes and ensures academic integrity. (3.3)
- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.
 - ▶ The TLI has policies and procedures for revealing student educational needs. (4.2)
 - ▶ The TLI promotes student involvement in its research activities. (4.6)

Programme accreditation standards

- **TEACHING AND LEARNING PRACTICES.** The teaching and learning practices used within the academic programme ensure the achievement of intended learning outcomes.
 - ▶ The academic programme clearly defines the teaching and learning approaches necessary to achieve the intended learning outcomes. (3.1)
 - ▶ The academic programme ensures the implementation of progressive approaches accepted at international level. (3.2)
- **STUDENT ASSESSMENT.** The academic programme provides assessment system that allows ensuring the students' progress as well as the formation and achievement of intended learning outcomes.
 - ▶ The academic programme applies precise and reliable system that assesses the formation of intended learning outcomes the standards of which are available to learners and teaching staff. (4.1)
 - ▶ The academic programme has clear mechanisms that ensure the achievement of intended learning outcomes aimed at awarding a qualification. (4.2)
 - ▶ There are set mechanisms for the improvement of student assessment system. (4.3)
 - ▶ The institution treats students fairly and equitably through clearly stated policies and procedures, taking into account the students' responsibilities and appeals. (4.4)
 - ▶ The academic programme has clearly articulated policies promoting academic integrity and tracking for plagiarism. (4.5)

1.4 Student admission, progression, recognition and certification

Institutions should consistently apply pre-defined and published regulations covering all phases of the student "life cycle", e.g. student admission, progression, recognition and certification.

Institutional accreditation standards

- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.

Guidelines:

Providing conditions and support that are necessary for students to make progress in their academic career is in the best interest of the individual students, programmes, institutions and systems. It is vital to have fit-for-purpose admission, recognition and completion procedures, particularly when students are mobile within and across higher education systems.

It is important that access policies, admission processes and criteria are implemented consistently and in a transparent manner. Induction to the institution and the programme is provided.

Institutions need to put in place both processes and tools to collect, monitor and act on information on student progression.

Fair recognition of higher education qualifications, periods of study and prior learning, including the recognition of non-formal and informal learning, are essential components for ensuring the students' progress in their studies, while promoting mobility. Appropriate recognition procedures rely on

- institutional practice for recognition being in line with the principles of the Lisbon Recognition Convention;
- cooperation with other institutions, quality assurance agencies and the national ENIC/NARIC centre with a view to ensuring coherent recognition across the country.

Graduation represents the culmination of the students' period of study. Students need to receive documentation explaining the qualification gained, including achieved learning outcomes and the context, level, content and status of the studies that were pursued and successfully completed.

- ▶ The TLI has set mechanisms for promoting equitable recruitment, selection, and admission procedures. (4.1)
- ▶ The TLI has policies and procedures for revealing student educational needs. (4.2)
- ▶ The TLI has student career support services. (4.5)

1.5 Teaching staff

Institutions should assure themselves of the competence of their teachers. They should apply fair and transparent processes for the recruitment and development of the staff.

Guidelines:

The teacher's role is essential in creating a high quality student experience and enabling the acquisition of knowledge, competences and skills. The diversifying student population and stronger focus on learning outcomes require student-centred learning and teaching and the role of the teacher is, therefore, also changing (cf. Standard 1.3).

Institutional accreditation standards

- **FACULTY AND STAFF.** The TLI has a highly qualified teaching and supporting staff to accomplish the institution's mission and to implement the goals set for academic programmes.
 - ▶ The TLI has policies and procedures promoting recruitment of a highly qualified teaching and supporting staff capable of ensuring programme provisions. (5.1)
 - ▶ The teaching staff qualifications for each programme are comprehensively stated. (5.2)
 - ▶ The TLI has well established policies and procedures for the periodic evaluation of the teaching staff. (5.3)
 - ▶ The TLI implements teacher professional development in accordance to the needs outlined during regular evaluations (both internal and external). (5.4)

Higher education institutions have primary responsibility for the quality of their staff and for providing them with a supportive environment that allows them to carry out their work effectively. Such an environment

- sets up and follows clear, transparent and fair processes for staff recruitment and conditions of employment that recognise the importance of teaching;
- offers opportunities for and promotes the professional development of teaching staff;
- encourages scholarly activity to strengthen the link between education and research;

encourages innovation in teaching methods and the use of new technologies.

- ▶ The TLI ensures the sustainability of the teaching staff according to academic programmes. (5.5)
- ▶ There are set policies and procedures for the staff promotion. (5.6)

Programme accreditation standards

- **TEACHING STAFF.** The academic programme ensures teaching staff with necessary professional qualifications to realize the goals of the academic programmes.
 - The teaching staff qualifications for the programme are comprehensively stated and there are policies and procedures promoting recruitment of a highly qualified teaching staff. (2.1)
 - There are well-established policies and procedures for periodic evaluation of the teaching staff that foster to reveal and develop the professional needs of teaching staff. (2.2)
 - The academic programme fosters the development and professional progress of teaching staff. (2.3)
 - The permanent teaching staff ensures the sustainable implementation of the academic programme. (2.4)

1.6 Learning resources and student support

Institutions should have appropriate funding for learning and teaching activities and ensure that adequate and readily accessible learning resources and student support are provided.

Guidelines:

For a good higher education experience, institutions provide a range of resources to assist student learning. These vary from physical resources such as libraries, study facilities and IT infrastructure to human support in the form of tutors, counsellors and other advisers. The role of support services is of particular importance in facilitating the mobility of students within and across higher education systems.

The needs of a diverse student population (such as mature, part-time, employed and international students as well as students with disabilities), and the shift towards student-centred learning and flexible modes of learning and teaching, are taken into account when allocating, planning and providing the learning resources and student support.

Support activities and facilities may be organised in a variety of ways depending on the institutional context. However, the internal quality assurance ensures that all resources are fit for purpose, accessible, and that students are informed about the services available to them.

Institutional accreditation standards

- **GOVERNANCE AND ADMINISTRATION.** The TLIs' system of governance, administrative structures and their practices are effective and intend to the accomplishment of its mission and purposes by keeping the governance code of ethics.
 - ▶ The TLI's system of governance ensures regulated decision-making process in accordance with defined code of ethics and has efficient provision of human, material and financial resources to accomplish its educational and other purposes. (2.1)
- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.
 - ▶ The TLI has policies and procedures for revealing student educational needs. (4.2)
 - ▶ The TLI provides advising services, opportunities for extra-curricular activities supporting students' effective learning. (4.3)
 - ▶ The TLI has set regulation and schedule for students to receive additional support and guidance from the administrative staff of the faculty. (4.4)
 - ▶ The TLI has student career support services. (4.5)
 - ▶ The TLI has responsible body for the students' rights protection. (4.7)

In delivering support services the role of support and administrative staff is crucial and therefore they need to be qualified and have opportunities to develop their competences.

- **INFRASTRUCTURE AND RESOURCES.** The TLI has necessary resources to create learning environment and to effectively support the implementation of its stated mission and objectives.
 - ▶ The TLI has an appropriate learning environment for the implementation of academic programmes. (7.1)
 - ▶ The TLI provides appropriate financial resources with necessary equipment and facilities as needed to achieve its mission and objectives. (7.2)
 - ▶ The TLI has sound financial distribution policy and capacity to sustain and ensure the integrity and continuity of the academic programmes offered at the institution. (7.3)
 - ▶ The TLI's resource base supports the implementation of institution's academic programmes and TLI strategic plan, which promotes for sustainability and continuous quality enhancement. (7.4)
 - ▶ The TLI creates safe and secure environment through health and safety mechanisms that also consider special needs of students. (7.6)

Programme accreditation standards

- **LEARNING ENVIRONMENT.** The programme promotes the quality educational provisions by creating an environment conducive to learning.
 - ▶ There are necessary resources for the implementation of the programme, which effectively support the implementation of its stated mission and objectives and create an environment conducive to learning. (6.1)
 - ▶ The programme ensures that all students receive useful and regular information and advice to promote learning. (6.2)
 - ▶ The programme has necessary methodological resources in accordance with its content. (6.3)

1.7 Information management

Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes and other activities.

Guidelines:

Reliable data is crucial for informed decision-making and for knowing what is working well and what needs attention. Effective processes to collect and analyse information about study programmes and other activities feed into the internal quality assurance system.

Institutional accreditation standards

- **GOVERNANCE AND ADMINISTRATION.** The TLI's system of governance, administrative structures and their practices are effective and intend to the accomplishment of its mission and purposes by keeping the governance code of ethics.
 - ▶ The TLI conducts environmental scanning and draws on reliable data during the decision-making process. (2.4)
 - ▶ The management of the policies and the processes draws on the quality management principle (plan-do-check-act). (2.5)
 - ▶ There are mechanisms in place ensuring data collection on the effectiveness of the academic programmes and other processes,

The information gathered depends, to some extent, on the type and mission of the institution. The following are of interest:

- Key performance indicators;
- Profile of the student population;
- Student progression, success and drop-out rates;
- Students' satisfaction with their programmes;
- Learning resources and student support available;
- Career paths of graduates.

Various methods of collecting information may be used. It is important that students and staff are involved in providing and analysing information and planning follow-up activities.

analyses and application of the data in decision-making. (2.6)

- ▶ There are impartial mechanisms evaluating the quality of quantitative and qualitative information on the academic programmes and qualification awards. (2.7)
- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.
 - ▶ The TLI has policies and procedures for revealing student educational needs. (4.2)
 - ▶ The TLI has evaluation and quality assurance mechanisms of student educational, advisory and other services. (4.8)
- **FACULTY AND STAFF.** The TLI has a highly qualified teaching and supporting staff to accomplish the institution's mission and to implement the goals set for academic programmes.
 - ▶ The TLI has well established policies and procedures for the periodic evaluation of the teaching staff. (5.3)
- **INFRASTRUCTURE AND RESOURCES.** The TLI has necessary resources to create learning environment and to effectively support the implementation of its stated mission and objectives.
 - ▶ The TLI has a sound policy and procedure to manage information and documentation. (7.5)
 - ▶ The TLI has mechanisms in place for the evaluation of the effectiveness, applicability and availability of resources given to the teaching staff and learners. (7.7)
- **SOCIETAL RESPONSIBILITY.** The TLI is accountable to the government and society for the education it offers and the resources it uses as well as for the research it conducts.
 - ▶ The TLI has sustainable feedback mechanisms for establishing relations with society. (8.3)

Programme accreditation standards

- **TEACHING STAFF.** The academic programme ensures teaching staff with necessary professional qualifications to realize the goals of the academic programmes.
 - ▶ There are well-established policies and procedures for periodic evaluation of the teaching staff that foster to reveal and develop the professional needs of teaching staff. (2.2)
- **TEACHING AND LEARNING PRACTICES.** The teaching and learning practices used within the academic programme ensure the achievement of intended learning outcomes.
 - ▶ There are set mechanisms evaluating quality of teaching and learning approaches. (3.3)
- **QUALITY ASSURANCE.** The programme has internal quality assurance system that promotes its maintenance and continuous improvement.

- ▶ The programme collects reliable information about the implemented processes through feedback mechanisms, which is evaluated for the improvement programme's goals and processes. (7.3)

1.8 Public information

Institutions should publish information about their activities, including programmes, which is clear, accurate, objective, up-to date and readily accessible.

Guidelines:

Information on institutions' activities is useful for prospective and current students as well as for graduates, other stakeholders and the public.

Therefore, institutions provide information about their activities, including the programmes they offer and the selection criteria for them, the intended learning outcomes of these programmes, the qualifications they award, the teaching, learning and assessment procedures used the pass rates and the learning opportunities available to their students as well as graduate employment information.

Institutional accreditation standards

- **SOCIETAL RESPONSIBILITY.** The TLI is accountable to the government and society for the education it offers and the resources it uses as well as for the research it conducts.
 - ▶ The TLI has clear policy on institutional accountability. (8.1)
 - ▶ The TLI ensures transparency of its procedures and processes and makes them publicly available. (8.2)
 - ▶ The TLI has sustainable feedback mechanisms for establishing relations with society. (8.3)
 - ▶ The TLI has mechanisms that ensure knowledge transfer to the society. (8.4)
- **INTERNAL QUALITY ASSURANCE.** The TLI has an internal quality assurance system for promoting establishment of a quality culture and continuous improvement of all the processes of TLI.
 - ▶ The internal quality assurance system ensures the transparency of the processes unfolding in the TLI through providing information on the quality of the processes to the internal and external stakeholders. (10.6)

1.9 On-going monitoring and periodic review of programmes

Institutions should monitor and periodically review their programmes to ensure that they achieve the objectives set for them and respond to the needs of students and society. These reviews should lead to continuous improvement of the programme. Any action planned or taken as a result should be communicated to all those concerned.

Guidelines:

Regular monitoring, review and revision of study programmes aim to ensure that the provision remains appropriate and to create a supportive and effective learning environment for students. They include the evaluation of:

- The content of the programme in the light of the latest research in the given discipline thus ensuring that the programme is up to date;
- The changing needs of society;
- The students' workload, progression and completion;
- The effectiveness of procedures for assessment of students; The student expectations, needs and satisfaction in relation to the programme;

Institutional accreditation standards

- **ACADEMIC PROGRAMMES.** The programmes are in concord with the institution's mission, form part of institutional planning and promote mobility and internationalization.
 - ▶ The academic programmes of the TLI are contextually coherent with other relevant programmes and promote internationalization and mobility of students and staff. (3.4)
 - ▶ The TLI has policy ensuring academic programme monitoring, effectiveness assessment and improvement. (3.5)
- **STUDENTS.** The TLI provides relevant student support services ensuring the effectiveness of the learning environment.
 - ▶ The TLI has policies and procedures for revealing student educational needs. (4.2)
 - ▶ The TLI has evaluation and quality assurance mechanisms of student educational, advisory and other services. (4.8)

- The learning environment and support services and their fitness for purpose for the programme.

Programmes are reviewed and revised regularly involving students and other stakeholders. The information collected is analysed and the programme is adapted to ensure that it is up-to-date. Revised programme specifications are published.

1.10 Cyclical external quality assurance

Institutions should undergo external quality assurance in line with the ESG on a cyclical basis.

Guidelines:

External quality assurance in its various forms can verify the effectiveness of institutions' internal quality assurance, act as a catalyst for improvement and offer the institution new perspectives. It will also provide information to assure the institution and the public of the quality of the institution's activities.

Institutions participate in cyclical external quality assurance that takes account, where relevant, of the requirements of the legislative framework in which they operate. Therefore, depending on the framework, this external quality assurance may take different forms and focus at different organisational levels (such as programme, faculty or institution).

Programme accreditation standards

- **ACADEMIC PROGRAMME DESIGN AND APPROVAL.** The academic programme is in concord with the Armenian National Qualifications Framework (ANQF), national qualifications descriptors, and state academic standards as well as is in line with the institution's mission.
 - ▶ The programmes of the TLI are contextually coherent with other relevant programmes and promote mobility of students and staff as well as internationalization. (1.5)
 - ▶ The programme learning outcomes meet the needs of the students and other stakeholders. (1.6)
 - ▶ There are set mechanisms and procedures in place to ensure development, approval, monitoring and periodic review of the academic programme. (1.7)
- **TEACHING AND LEARNING PRACTICES.** The teaching and learning practices used within the academic programme ensure the achievement of intended learning outcomes.
 - ▶ There are set mechanisms evaluating quality of teaching and learning approaches. (3.3)
- **QUALITY ASSURANCE.** The programme has internal quality assurance system that promotes its maintenance and continuous improvement.
 - ▶ The programme collects reliable information about the implemented processes through feedback mechanisms, which is evaluated for the improvement programme's goals and processes. (7.3)
 - ▶ The programme ensures dissemination of good practice to other relevant programmes. (7.5)

Institutional accreditation standards

- **INTERNAL QUALITY ASSURANCE.** The TLI has an internal quality assurance system for promoting establishment of a quality culture and continuous improvement of all the processes of TLI.
 - ▶ The internal quality assurance system provides valid and sufficient background for the success of the external quality assurance processes. (10.5)

Ո՞րն է որակի ներքին և արտաքին ապահովման և վերանայումների միջև տարբերությունը

Ներքին վերանայում

Բուհի որակի ներքին ապահովումը (այսուհետ՝ ՈՆԱ) հայկական որակի ապահովման համակարգի կարևորագույն տարրերից է: ՈՆԱ գործընթացները բուհի ակադեմիական կատարողականի անբաժան մասը պիտի լինեն և պետք է տրամադրեն հիմք վերջինիս խթանման և ամրապնդման համար:

Հետևաբար, ՈՆԱ-ի քաղաքականությունը հույժ կարևոր է: Այն պիտի արտացոլի ՈՆԱ-ի համակարգի հիմնական մեխանիզմները և պետք է խթանի հաստատության հաշվետվողականությունը: Ավելին, այն կօգնի ստեղծել և ամրապնդել որակի մշակույթը և միաժամանակ կխթանի ներքին և արտաքին շահառուների, մասնավորապես ուսանողների, լիարժեք մասնակցությունը որակի ապահովման գործընթացներում: Քաղաքականությունը հիմնված է որակի խթանման շարունակականության սկզբունքի վրա, որը ներառում է չորս հիմնական գործողություններ, որոնք և կազմում են որակի խթանման շարունակականության առաջ մղող սկզբունքը.

- Պլանավորել
- Իրականացնել
- Ստուգել
- Գործել

Այս սկզբունքի միջոցով բուհը վստահություն է ձեռք բերում ինքն իր և իր շահառուների մոտ այն տեսանկյունից, որ ինքը հետևողականորեն հասնում է հնարավոր ամենաբարձր չափանիշներին իր գործունեության բոլոր ասպեկտներով: Հաշվետվողականության համատեքստում ՈՆԱ-ն օգտագործվում է որպես ակադեմիական կատարողականի վերահսկման մեխանիզմ:

Պակաս կարևոր չէ այն հանգամանքը, որ բուհերն ապահովեն իրենց ակադեմիական ծրագրերի բարձր որակը: Նրանք պետք է ունենան ծրագրերի զարգացման, իրականացման և մշտադիտարկման գործընթացներ:

Ակադեմիական ծրագրերը պետք է համապատասխանեն հաստատության առաքելությանը և պետք է ունենան հստակ ձևակերպված ուսուցման արդյունքներ: Կարևոր է, որ բոլոր շահառուները ներգրավված լինեն ծրագրերի մշակման և վերանայման գործընթացներում: Բուհերը պետք է առաջնահերթ կարևորեն ուսանողների **ակտիվ մասնակցությունը** ակադեմիական ծրագրերի իրականացման ընթացքում: Ուսանողակենտրոն մոտեցումն ուսուցառության մեջ կարևոր է, հատկապես, որ դրան հաջորդում է ուսանողի մոտիվացիայի աճ և ավելի ակտիվ մասնակցություն իրենց ուսուցասկան պրոցեսում: Դասախոսները ևս կարևոր դեր ունեն՝ տրամադրելով ուսանողներին բարձրակարգ կրթություն: Հաջորդաբար, բուհերը պետք է ունենան ակադեմիական անձնակազմ վարձելու և մասնագիտական աճ ապահովելու թափանցիկ մեխանիզմներ: Շատ մեծ կարևորություն է տրվում ուսանողների ընդունելությանը, առաջխաղացմանը, որակավորում շնորհելու և ճանաչման գործընթացներին, ինչպես նաև այն փաստաթղթերին, որոնք նկարագրում և կարգավորում են այս գործընթացները: Կարևոր է, որ գոյություն ունեցող փաստաթղթերը համապատասխանեն հաստատության առաքելությանը և նպատակներին:

Ուսանողների դերը ՈՆԱ գործընթացում խիստ կարևոր է: Հիմնական մակարդակում ուսանողի ներդրումն անհրաժեշտ է ներկայացնելու ուսանողների հավաքական մոտեցումը որակի ապահովման գործընթացներում: Սա կարելի է անել մի քանի տարբերակով.

- Ուսուցասիրություններ, ֆոկուս խմբերի և ինֆորմացիայի հավաքման այլ տարբերակների արդյունքներ:
- Փաստաթղթեր կամ ուսանողական ներկայացուցիչների կողմից տրամադրված այլ ապացույցներ:
- Ակադեմիական արդյունքների, ինչպիսիք են հավաքագրումը (քանի ուսանող է սկսել դասընթացը), պահպանումը (որքան երկար են ուսանողներն օգտվում դասընթացից) և ձեռքբերումները (ինչ գնահատական են ստանում ուսանողները), վերաբերյալ համապատասխան վիճակագրություն:
- Բանավոր արտահայտված անհատական տեսանկյուններ, որոնք ուսանողները ներկայացնում են համապատասխան տեսակետն ընդունող հանձնաժողովին:

Ուսանողները բուհերի ինքնագնահատումն իրականացնող թիմերի անդամ են: Սա նշանակում է, որ իրենք խմբի հավասարագոր անդամ են՝ դասավանդող կազմին, օժանդակող աշխատակիցներին, ղեկավարներին և արտաքին փորձագետներին հավասար: Այս պարագայում ենթադրվում է, որ ուսանողը պետք է հավասարապես աշխատի և տեղեկացնի վերանայումն իրականացնող իր կողմից ուսանողների մտորումները՝ երաշխավորելով, որ վերջիններիս շահերն ընկած են քննարկումների և վերջնաարդյունքների հիմքում:

Արտաքին վերանայումներ

Արտաքին վերանայման գործընթացը կառավարվում է որակի ապահովման ազգային գործակալության կողմից: **Եվրոպայի բարձրագույն կրթության ոլորտի որակի ապահովման չափանիշներն ու ուղենիշները** (ԵՉՈւ) հաստատում են, որ որակի ազգային գործընթացները պետք է ուսուսասիրեն գնահատումները, դասավանդող կազմը, ուսուսական աղբյուրները և ուսանողներին աջակցությունը, ինչպես նաև ինֆորմացիայի կառավարումն ու հանրային տեղեկատվությունը: Ազգային կարգավորումները կարող են ներառել նաև այլ ասպեկտներ: Հայաստանում արտաքին վերանայման գործընթացի համար պատասխանատու մարմինը ՈԱԱԿ-ն է:

ՈԱԱԿ հիմնական դրույթները.

- Տեղական և միջազգային շահառուների հետ ամուր կապեր և վստահություն գործակալության հանդեպ:
- Տարբեր սեկտորների թեմատիկ ուսուսասիրությունների վերաբերյալ վստահելի տեղեկատվության տրամադրում:
- Ուսանողների դերը որակի ապահովման գործընթացներին իրականացնելիս:
- Սեփական գործունեության միջազգայնացում:

ՈԱԱԿ-ը նաև աջակցում է **«Ուսանողների ձայն»** ծրագրին (մեկնարկել է 2011թ. ՈԱԱԿ կողմից)՝ հորդորելով ուսանողներին ավելի մեծ ներդրում ունենալ իրենց կրթության որակի ու ժեղացման գործընթացին:

«Ուսանողների ձայն» ծրագրի ռազմավարությունը ձևավորված է.

- Բարձրացնելու ուսանողների տեղեկացվածությունը կրթական բարեփոխումների վերաբերյալ,
- Ուսուսասիրության միջոցով բացահայտելու ուսանողների հիմնական մտահոգությունները,
- Համարել ուսանող-փորձագետների տեղեկատվական բազան և շարունակական վերապատրաստումների միջոցով ուսանող-փորձագետներ տրամադրել հավատարմագրման պրոցեսների համար,
- Հիմնել ուսանողական ցանց՝ իրենց կարծիքները հավաքելու և ուսուսասիրելու և արդյունքները ներկայացնելու համար:

Ուսանող-փորձագետների հավաքագրում – Ուսանողների ձայն

ՈԱԱԿ-ը հավաքագրում է մասնակիցներ ուսանող-փորձագետների խմբի համար հետևյալ մեթոդներով.

- Տարածելով դիմումների ընդունման բաց հայտարարություն ուսանողական պլատֆորմների, սոցիալական կայքերի և էլեկտրոնային նամակների միջոցով;
- Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիայի՝ ՀՈւԱԱ միջոցով, խնդրելով առաջադրել ուսանող անդամներ;
- Բուհերի միջոցով՝ խնդրելով առաջադրումներ դեկանից/ պրոռեկտորից/ ռեկտորից:

«Ուսանողների ձայն» ծրագրի՝ ուսանող-փորձագետ դառնալու վերապատրաստման դասընթացը տևում է 2-3 ամիս և բաղկացած է ՈԱԱԿ ներկայացուցիչների և թրեյներների հետ շաբաթական հանդիպումներից և քննարկումներից: Դասընթացի կարևորագույն տարրը ձևավորված է այնպես, որ ուսանող-փորձագետ մասնակիցը սովորի վերլուծել որևէ հաստատության ինքնագնահատման զեկույցը, ստուգի, թե արդյոք գործողությունները համապատասխանում են ձևակերպված չափանիշներին և ստանդարտներին, ինչպես նաև ինչ վարքագիծ է պետք դրսևորել հանձնաժողովի հանդիպումների ժամանակ և ինչպես մասնակցել զեկույցը գրելուն:

Սովորաբար այս կարգի դասընթացները կազմակերպվում են ամեն տարի ամառային ամիսներին: Դասընթացի ավարտին ուսանողները ստանում են սերտիֆիկատ, որն իրենց հավատարմագրում է շնորհում ներգրավվելու ապագա արտաքին վերանայման գործընթացներին: Նրանք դառնում են արտաքին վերանայման հանձնաժողովի մաս ՈԱԱԿ-ի խնդրանքով, որը պլանավորում և համակարգում է բուհերի արտաքին վերանայումները: Ուսանող-փորձագետների հավատարմագրման ժամանակահատվածը սահմանափակ չէ, բայց ամեն դեպքում թեկնածուն պետք է լինի բարձրագույն կրթության համակարգի ուսանող: Մինչ այժմ ՈԱԱԿ-ը վերապատրաստել է մոտ 100 ուսանող, որից 20-ը մասնակցել են արտաքին վերանայման գործընթացում որպես հանձնաժողովի անդամ:

Ուսանողների ներկայացվածությունը արտաքին վերանայման գործընթացներում

Հայաստանում արտաքին վերանայման գործընթացներում ուսանողները ներկայացված են որպես արտաքին վերանայման հանձնաժողովների «ուսանող-փորձագետներ»: Նրանք նաև իրավահավասար գործընկերներ են այլ տեղաբնակ և փջագային փորձագետ անդամների հետ: Հավաստարմագրման գործընթացում գոյություն ունի երեք ընդհանուր փուլ կամ քայլ.

1. Ինքնագնահատումը դա հաստատության կամ իր սեփական ակադեմիական ծրագրի գնահատման գործընթացն է, որին հետևում է ՀՀ Կառավարության կողմից ընդունված չափանիշների վրա հիմնված գրավոր զեկույցը:
2. Արտաքին վերանայումը մի գործընթաց է, որի ընթացքում փորձագետների թիմը կատարում է փաստաթղթերի ուսումնասիրություն, ներառյալ ինքնագնահատման զեկույցը և հաստատության կողմից ներկայացված այլ կարևոր փաստաթղթեր: Ուսանող-փորձագետը փորձագիտական հանձնաժողովի այլ անդամների հետ վերլուծում և քննարկում է զեկույցի յուրաքանչյուր չափանիշ՝ առանձնացնելով հաստատության բոլոր ուժեղ և թույլ կողմերը, խնդրահարույց ոլորտները: Սրան հաջորդում է այց հաստատություն, որի ընթացքում փորձագիտական հանձնաժողովի անդամներն անձամբ հանդիպում են հաստատության ներկայացուցիչների հետ՝ ադմինիստրատիվ և ակադեմիական անձնակազմ, ուսանողներ, շրջանավարտներ, գործատուներ: Արդյունքում, հանձնաժողովը ներկայացնում է գրավոր զեկույց, որը ներառում է առաջարկներ անհրաժեշտ բարելավման ոլորտների վերաբերյալ:
3. Որոշում կայացնելու գործընթացը, որը բաղկացած է փաստերի վերանայման, որոշումներ կայացնելու և ոլորտները մատնանշելու փուլերից:

Ապագան

Հետևաբար, մարտահրավերը կայանում է նրանում, որ ներքին և արտաքին վերանայման գործընթացներում ավելանա փորձագետ-ուսանողների թվաքանակը: ESPAQ ծրագրի իրականացման ընթացքում զգալի առաջխաղացում է գրանցվել որակի գործընթացներում ուսանողների մասնակցության խթանման առումով: ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարության և ESPAQ կոնսորցիումի, որն այս պահին ներառում է ՈԱԱԿ-ը, ՀՈԱԱ-ն և 5 բուհ, անդամների միջև կնքված պայմանագրի հրապարակումից առաջ է քաշում ուսանողների ներգրավվածությունը և պարտավորում է բոլոր գործընկերներին ապահովել ուսանողների ուժեղացված և արդյունավետ մասնակցությունը:

Այդ համաձայնագիրը հստակ նշում է.

Բուհերում որակի ապահովման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության դերի ուժեղացումը, ինչպես առաջարկված է ԵՄ Տեմպուս “ESPAQ - 544261-TEMPUS-1-2013-1-BE-TEMPUS-SMGR” գրանտային ծրագրի շրջանակներում, հանդիսանում է սույն համաձայնագրի հիմքը, որի ներքո Նախարարությունը, բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիան և Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամի իրենց պատրաստակամությունն են հայտնում կատարել այս համաձայնագրից բխող իրենց պարտականությունները՝ իրականացնելու անհրաժեշտ փոխադարձ աշխատանք ծրագրի նպատակներին և խնդիրներին հասնելու համար: Մասնավորապես, պայմանագրի կողմերը համաձայնում են ճանաչել Ուսանող-փորձագետների ազգային (ՈւՓԱ) խմբի, որը հիմնվել է վերոնշյալ ծրագրի շրջանակներում, իրավասությունը: ՈւՓԱ խումբը առանձին կազմակերպություն չի լինելու, այլ լինելու է անկախ մարմին ՀՈԱԱ կազմում: Հետևաբար, բոլոր ակադեմիական գործընկերները համաձայնում են տեղեկացնել ՈւՓԱ խմբի օպերացիոն մարմին, թե երբ պետք է իրականացնեն որակի ապահովման գործունեություն ՈւՓԱ թիմի անդամ(ներ)ի հետ, ինչպես նաև երբ պետք է ստանձնեն ստորև նշված իրավունքներն ու պարտականությունները:

Այսպիսով ակնհայտ է, որ կա հակվածություն ապահովելու անկախ և ազգային ուսանողական թիմի առկայությունը, որը պատասխանատու կլինի ապահովելու ուսանողների մասնակցությունը որակի ապահովման ներքին և արտաքին վերանայումներում:

Գրականության ցանկ

Williams, P., (2006), Student involvement in the processes of quality assurance agencies. ENQA Workshop Report 4.

Education, Audio-Visual and Culture Executive Agency (EACEA) of the EU. (2010), Higher Education in Armenia.

Vlasceanu, L., Grünberg, L., Pârlea, D. (2004), Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions. Bucharest: UNESCO-CEPES.

Stensaker, B. (2007), Quality as Fashion: Exploring the Translation of a Management Idea into Higher Education. In: D.F Westheijden, B. Stensaker & M.J. Rosa (Eds.) *Quality Assurance in Higher Education*. Dordrecht: Springer, pp. 99-118.

Neave, G., & Van Vught., F. A. (Eds). (1991). *Prometheus Bound. The Changing Relationship between Government and Higher Education in Western Europe*. Oxford: Pergamon.

Trow, M., (1996). Trust, Markets and Accountability in Higher Education; A Comparative Perspective. *Higher Education Policy*, 9(4), 309-324

Harvey, L., & Green, D., (1993). Defining Quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9-34

Harvey, L. (2007). The Epistemology of Quality. *Perspectives in Education* (25)3, 1-13

Հավելված 1

Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիա՝ ՀՈԱԱ

Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիան, ավելի հաճախ՝ ՀՈԱԱ-ն, ողջ Հայաստանի տարածքից 20 տեղական ուսանողական միություն համախմբող համահավաք կազմակերպություն է: Իր անդամների միջոցով ՀՈԱԱ-ն ներկայացնում է Հայաստանի բուհերում սովորող ուսանողների 80%-ը:

Լինելով ազգային մակարդակում ամենախոշոր ուսանողական ներկայացուցչական մարմինը՝ մեր կազմակերպությունը նպատակ ունի տեղական և միջազգային մակարդակներում պաշտպանել և խթանել ուսանողների կրթական, սոցիալական, տնտեսական և մշակութային շահերն ու իրավունքները:

ՀՈԱԱ-ի առաքելությունն է խթանել և պաշտպանել ուսանողների իրավունքները՝ ձևավորելով արդյունավետ ուսանողական մարմին, որն ունակ կլինի պայքարել հանուն ուսանողների շահերի առաջխաղացման համար: ՀՈԱԱ-ն աշխատում է, որ կրթությունը ուսանողների համար լինի ստաբիլ, մատչելի և որակյալ: ESPAQ ծրագիրը ՀՈԱԱ-ին հնարավորություն է տվել ներկայացնել ուսանողների տեսանկյունը և ձայնը բարձրագույն կրթության ոլորտի բարեփոխումներին զուգահեռ:

ՀՈԱԱ-ի համար պատիվ էր գլխավորել ուսանող-փորձագետների՝ որակի ապահովման բազայի ձևավորումը ESPAQ ծրագրի շրջանակներում: Սա Հայաստանում ուսանողական շարժման նոր ձեռքբերում է, որն ուսանողների ձայնն ավելի անկախ և ներկայացուցչական է դարձնում: Որակի ապահովման ազգային գործակալության՝ ՈԱԱԿ-ի հետ համատեղ ՈԱ խմբի անդամներին կտրամադրվի լայնամասշտաբ վերապատրաստում, որից հետո նրանք հավատարմագրում կստանան ՈԱ գործունեություն ծավալելու համար:

Նպատակն է ունենալ ինքնակառավարվող ուսանող-փորձագետների բազա, որը հիմնականում կգործի երեք անձից բաղկացած կառավարող հանձնաժողովի միջոցով, որի անդամները կնշանակվեն ուսանող-փորձագետների խմբից ՀՈԱԱ-ի ընդհանուր քարտուղարության կողմից: ՈԱ խմբին ներկայացնելը, շահերը պաշտպանելը և նրա մասին տեղեկատվություն տարածելը նույնպես կիրականացվի ՀՈԱԱ-ի կողմից տարբեր ցանցերի միջոցով: Այս բազայի ստեղծման հետ ուսանողական շարժումն ավելի ազդեցիկ կդառնա ՈԱ ներքին

Հավելված 2

Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամ (ՈԱԱԿ)

Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամը (ՈԱԱԿ) 2008թ. Կառավարության կողմից հիմնադրված անկախ կազմակերպություն է: ՈԱԱԿ-ն իսնտիտուցիոնալ և ծրագրային հավատարմագրման միջոցով իրականացնում է որակի ապահովման գործընթացներ նախնական, միջին մասնագիտական և բարձրագույն կրթական հաստատություններում: Նրա նպատակն է աջակցել մասնագիտական կրթություն տրամադրող հաստատություններին ստեղծելու որակի մշակույթ՝ ՀՀ օրենսդրությանը համաձայն: ՈԱԱԿ-ը խթանում է մասնագիտական կրթության ոլորտում որակի չափանիշների և որակի շարունակական հզորացումը՝ նպաստելով բուհերի ինքնավարությանն ու հաշվետվողականությանը:

Իր գործունեությունը ծավալելիս՝ ՈԱԱԿ-ը ներկայացնում է հանրային շահը, ձգտում է բուհերն ու իրենց շրջանավարտներին ավելի մրցունակ դարձնել և առաջնորդվում է հետևյալ սկզբունքներով.

- **Հանրային վստահություն:** Այս սկզբունքը հիմնված է ժողովրդավարության վրա և վերջինիս այն գաղափարի վրա, որ ռեալ ուժը հանրության ձեռքում է և հանրությունն է որոշում իր սեփական ապագան: Իր գործունեությամբ ՈԱԱԿ-ը երաշխավորում է հանրության վստահությունը մասնագիտական կրթության հանդեպ:
- **Սոցիալական համախմբվածություն և պատասխանատվություն:** Կրթության հիմնական նպատակներից մեկը սոցիալականացումն է, այսինքն, հարգանքի ձևավորումը ժողովրդավար հասարակության նորմերի, արժեքների և սկզբունքների հանդեպ, ինչը և կերաշխավորի սոցիալական համախմբվածություն: Այս տեսանկյունից որակի ապահովման դերը կայանում է որակյալ կրթություն ստանալու իրավունքի մասին հասարակության իրազեկությունը բարձրացնելու մեջ, ինչը բնորոշ է ժողովրդավար հասարակություններին: Որակի ապահովման կայուն և անկախ համակարգը կպաշտպանի հասարակությունը ցածրորակ կրթությունից՝ դարձնելով մասնագիտական կրթության ծառայությունները հանրության համար թափանցիկ:

- **Հավասարություն:** ՈԱԱԿ-ը ձգտում է իր մոտեցմամբ ապահովել հավասար հնարավորություններ հասարակության բոլոր շերտերի համար՝ հավասար վերաբերմունք ցուցաբերելով մասնագիտական կրթության բոլոր շահառուների՝ հատկապես պետական և մասնավոր ուսուսնական հաստատությունների նկատմամբ:

ՈԱԱԿ-ը ակտիվ է նաև որակի ապահովման միջազգային ասպարեզում՝ հանդիսանալով Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման եվրոպական ասոցիացիայի (ENQA), Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման գործակալությունների միջազգային ցանցի (INQAAHE), Բարձրագույն կրթության հավատարմագրման խորհրդի (CHEA) և Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի բարձրագույն կրթության որակի ապահովման գործակալությունների ցանցի (CEENQA) լիիրավ անդամ: ՈԱԱԿ-ի միջազգային տեսանկյունը երաշխավորվում է Համաշխարհային բանկի և Եվրոհանձնաժողովի ծրագրերի նախաձեռնությամբ և իրականացմամբ, որոնք հաջողությամբ անդրադառնում են Հայաստանում բարձրագույն կրթության ոլորտի բարեփոխումների մի շարք խնդիրների:

Հավելված 3

Հաճախ օգտագործված հապավումների ցանկ

Հապավում	Բացատրություն
ՈԱՍԿ	Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամ
ՀՈԱՍՍ	Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիա
BFUG	Bologna Follow-Up Group Բոլոնյայի գործընթացի հետամուտ խումբ
ԲԲՈԱՍ	Բոլոնյան բարեփոխումներն ուսանողի աչքերով
ԲՄ	բակլավրի աստիճան
B-learning	Blended learning Խառը ուսուցում
CEENQA	Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի բարձրագույն կրթության որակի ապահովման գործակալությունների ցանց
CHEA	Council for Higher Education Accreditation Բարձրագույն կրթության հավատարմագրման խորհուրդ
ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System Կրթիչիտների կուտակման և փոխանցման եվրոպական համակարգ
EHEA	European Higher Education Area Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածք
EHEA QF	European Higher Education Area Qualifications Framework Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի որակավորումների շրջանակ
EI	Education International
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման եվրոպական ասոցիացիա
ESG	Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի որակի ապահովման չափանիշներ և ուղենիշներ

ԵՈՍ	Եվրոպական ուսանողական միություն
ԵՄ	Եվրոմիություն
EUA	European University Association Եվրոպական համալսարանների ասոցիացիա
EURASHE	European Association of Institutions in Higher Education Բուհերի եվրոպական ասոցիացիա
ՈՇ	Որակավորումների շրջանակ
EQAR	European Quality Assurance Register for higher education Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման եվրոպական ռեգիստր
E4	Stakeholders' group integrated by institutions, EUA and EURASHE; students, ESU; and quality assurance agencies, ENQA Շահառուների խմբեր՝ միավորված ըստ հաստատությունների՝ EUA և EURASHE; ուսանողներ՝ ԵՈՍ; և որակի ապահովման գործակալություններ՝ ENQA.
ԲԿ	Բարձրագույն կրթություն
Բուհ	Բարձրագույն ուսումնական հաստատություն
INQAAHE	International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման գործակալությունների միջազգային ցանց
LLL	Lifelong Learning Ցկյանս ուսուցում
ԿՄ	Կրթական արդյունքներ
ՄՄ	Մագիստրոսի աստիճան
MOOC	Massive open online course Մասսայական բաց առցանց դասընթաց
NESET	Network of Experts on Social Aspects of Education and Training Կրթության և վերապատրաստման սոցիալական ասպեկտների փորձագետների ցանց
NESSIE	Network of Experts on Student Support in Europe Եվրոպայում ուսանողների աջակցության փորձագետների ցանց
ՈւՍՄ	Ուսանողների ազգային միություն
ԱՈՇ	Ազգային որակավորումների շրջանակ
PLA	Peer learning activity Հասակակիցների համար կրթական գործունեություն
ՈՍ	Որակի ապահովում
RPL	Prior Learning Recognition Նախորդ ուսուցման ճանաչում
ՈւԿՈ	Ուսանողակենտրոն ուսուցում
sparqs	Student Partnerships in Quality Scotland Շոտլանդիայում որակի ուսանողական համագործակցություն

Բարձրացնելով ուսանողների ներգրավվածությունը որակի ապահովման գործընթացներում Հայաստանի բարձրագույն կրթության մեջ

ESPAQ ծրագրը միտված է Հայաստանի բարձրագույն կրթության ոլորտում առկա հիմնական մարտահրավերներից մեկին՝ կրթության մատուցման որակի և վերջնարդյունքների ապահովմանը, որի շրջանակներում փորձ է արվում ներգրավել ուսանողներին որակի ապահովման գործընթացներում և հարստացնել նրանց ուսումնական փորձը: Ծրագրի կոնսորցիումի անդամների կողմից նախատեսվում է ուսումնասիրել տարբեր մակարդակներում որակի ապահովմանը ուսանողների մասնակցության համար առկա մոտիվացիան և խոչընդոտները: Ծրագիրը նպատակ ունի բարելավելու ներգրավվածության ներկա պայմանները՝ բարձրացնելով ակադեմիական միջավայրում ուսանողների մասնակցության կարևորության վերաբերյալ իրազեկվածության մակարդակը, ապահովելով կարողությունների ձևավորումը և ներկայացնելով օրենսդրության/ բուհի գործունեության կարգավորման մեջ համապատասխան փոփոխությունների համար առաջարկություններ:

